

Տարին 10 րուբ. վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 փ.
ամիսը՝ (Թիֆլիսում) 1 ր., հատուկ 5 փ.: Քաճառաբեկ հի.
գրուում միմյանի խմբագրատանը՝ Գալիլով. փողոց, № 5.

Խմբագրություն հասցեն՝ Тифлисъ, Редакция «Норъ-Даръ»
Կամ Tiflis, «Redaction «Nor-Dar»

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից
մինչև 2-ը: Յոթադարձությունները ընդունում են ամեն լեզուն. փ.
Յոթադարձությունները բաժին 2 փ., ընդամենը համար կրկնապ. փ.

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պիեթի պատանդանը Ստեփան:
Քրեմլիկոս.— Լուսինը:
Գ. Պոլսի հայ թերթիկներից:
Մամուլի շուրջը:
Մատենադարանի թիվը:
Թղթակցությունները.— Ալեքսանդրա-
պոլ: Նամակ Գործակալությանը.— Սոյ.
մաստ:
Քաղաքական.— Մակեդոնական ա-
պստամբների զինադադարը: Ճապո-
նիայի ֆինանսական դրուժիններ: Բա-
նուկների պահանջը հարապալան Աֆ-
րիկայում: Կառավարական զեղծումներ
Իտալիայում: Փրանսիական ոտնձգու-
թյուններ:
Քննարկ.— Բնագրերի հեղափոխում:
Քննարկական.— Յոթնամյա յիշատա-
կարանից:
Յոթադարձություններ:

ՊԼԵԻԿԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՍՏԷԳԻՆ

«Моск. Вѣд.»-ն ծանոթացնում է
նույն ժամանակ հարձակում միմյանի վ.
Գ. Պոլսի Նամակի հետ, որի մասին երկ
հարգող մեկ հեղափոխական Այդ Նամակը
ապրում է ֆրանսիական «La Nouvelle
Revue»-ի մէջ ի պատասխան անդ-
լիական «Review of Review»-ի խմբա-
գրի պ. Ստեփանի մի բաց նամակի, որով
վերջինս գիտի էր պ. Պիեթին իր տա-
րակցությունը յայտնելով ֆինանսադա-
րական գործերում առաջին կառավարու-
թեան հետևած քաղաքականությունը:
Ստեփանը ասում է, որ իրենից վերջինը
ֆինանսադարձում յուստահանական է և
աշխատում է ապացուցանել, որ Ռու-
սիայի գործերը թեևս եղանակը ֆին-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆԻ ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆԻ

Վ. Գ.

Գ. Պոլսի, Կեդիկ-փողոց, 6/18 մայիս 1893.

Թեև երկու ժամանակից ի վեր միտք
ունեցիմ յիշատակարան պահելու համար
այսօրը վաղուց էի թողնում անհոգու-
թեամբ, մինչև որ սրանից երեք օր
առաջ փոխի*) «Le Journal d'un Philo-
sophe»-ի մասին խոսելիս իմ բարեկամ
ու ընկեր Գեորգ Ասատուրյանը մեծ
յարգ առեց նրան. «Որովհետև, տաք,
գեղազետ գրողներից պահանջում է
իրենց և իրենց շրջապատող կենտրոնի
կատարել անհեղձ ու ճշգրիտ նկա-
րագրում: Այդ բանը յաջողում է յիշա-
տակարան և նամակ գրողներին: Մեր
խոսակցությունները ներկայ էր և թիւրք
բանաստեղծուհի Ջեմալե-հանիմը, որը
ծիծաղելով ասաց ինձ.

— Ներսէս էֆենդի, ձեզ խորհուրդ
կամ մի յիշատակարան պահելու:
Բայց ես չեմ կատարում ինձ վրայ
և բացառում էի նրան, որ ես սկիզ-
բիկ եմ և այդ բանն ինձ անշարժ
մեքենայ է դարձրել:

— Փորձե՛ք, — ասացին միմյանի:
Ես էլ այսօրից փորձում եմ գրել:
Դուք աջողում, որովհետև ամբարանող
սեղանը հասած լինելով, Վոսթրիկ կամ
Մարմարայի ասեղանում առանձնացած,
ձանձրոթի փառատելու և մի գործ
կատարելու մտքով, առանց ինձ նե-
ղացնելու սակայն, յուշատետրով կը
գրադուռ, մանուսանդ որ ձգմալ-հանքը
ինձ յուրօրինակ և ժամանակի ընթաց-
քում էլ կը շարժվեր ի հարկէ:
Հատ յիշատակարաններ եմ կարգա-

լակական գործերի վերաբերմամբ
ձգել է նրա վարկը եւրոպայի աշխու-
Վ. Գ. Պիեթին, պատասխանելով Ստե-
ֆանի, ասում է.
«Ջարգացնել ժողովրդի բարոյական
և նիւթական ոյժերը, աստիճանաբար
աւելացնելով նրա մասնակցութիւնը
հասարակական կենտրոնում այն չափով,
որքան որ նա գիտակցութեան
կայա, — ահա իմաստուն պահ-
պանողականութեամբ ինչ այն ա-
ռողջ սկզբունքը, որը միշտ ղեկավա-
րել է Պիեթին կամը համապատաս-
խան ուսաց կենտրոնի վիճակի: Այդ
կամը կրկին անգամ հաստատուեց
այն մանիֆեստի մէջ, որը Գահի բարձ-
րութիւնից յայտարարուեց ներկայ տա-
րուայ փետրուարի 26-ին: Գայլու-
թեան մէջ այդ փոխադարձ ներգոր-
ծութիւնն իրագործում է Ռուսիայի
պատմական զարգացման ընթացքի հա-
մաժառ տեղական այն հաստատու-
թիւնների միջոցով, որոնք գործա-
դրում են իւր իւր ձեւերով իւր անհե-
տական կարելիքը հազարու համար
ընդունելի համար տրուած իրաւունքնե-
րը: Ֆինանսադարձում տեղական ինքնա-
վարութեան ոգին զարգացել է աւելի
վաղ և աւելի ընդարձակօրէն, ամբա-
ցել և տարածուել է ուսուց հարեւ-
րամայ տիրապետութեան ընթաց-
քում, ընդգրկելով «անհետական կենտ-
րոնի բոլոր կողմերը և իւր ձեռքն առ-
նելով մինչև անգամ հասարակական
կենտրոն: Ռուսական ինքնակալ ռեժիմն
ուսուցանեց այստեղ իւր ոտնձգողա-
կան գործընթացը սոցիալական զար-
գացման և կատարելագործութեան
ասպարէզի մէջ: Այս մասին աւելի

ցել, որոնց հեղինակները, իրենց ամե-
նօրուայ ապաւորութիւնն գրելուց ա-
ռաջ, համառօտ կենսագրական ծանո-
թութիւն են տալիս իրենց անցնելի
մասին: Դրանում հետեւում եմ նրանց,
բայց հետեւում եմ ոչ թէ հետեւում
համար, այլ որովհետև հետաքրքրում
եմ անցնելի յիշատակներով, որոնց
վերջինում ինձ փոխադրում է զգալի
անհոգ եղանակութիւն:

Մի խօսք էլ և կվերջանան իմ յա-
ռաջարկը:
Չունենալով դեռ այնքան գիտնական
վարձառութիւն և խոր փորձաքննա-
թիւն իրենից խաբարելու հա-
մար, ես միմիայն պիտի նկարագրեմ
անկեղծութեամբ և ինձ շրջապա-
տողների յուր կողմերը, առանց ամա-
չելու կամ թագնելու, իսկ ընթեր-
ցողներին «փափուկ և բարոյական միա-
բերը շնորհակալ համար պիտի շա-
նամ երբեմն բանաստեղծական գոյն
տալ իմ նկարագրութիւններին: Թէ
այդ բանը որքան կաշույն ինձ, չգի-
տեմ. գիտեմ միայն, որ իմ ծաշակը
մի բիշ «այլանդալուստ» է, ինչպէս ա-
սում են իմ մօտ ծանօթները: Սակայն
Գեորգ Ասատուրյանը և Ջեմալե-հա-
նիմը ինձ ապահովեցին, որ իմ մե-
նելուց յետոյ իմ հրատարակուի յի-
շատակարանս, կարող է օգուտ տալ
ապագայի հետախոյններին, իրեն ան-
կեղծ և ոչ-խաբարայ պատմիչ պոլսե-
ցիներին այժման կենտրոն:

Ուրեմն սկսեմ:

Անունս Ներսէս է, ազգանունս Մար-
գարեան:
Ծնունդ եմ 1869 թվին Նիկոյի ծը-
նողներից և բնականաբար Նիկոյի եմ
ու զգայուն: Ես իմ ստացած կրթու-
թիւնն ու այն միջավայրը, ուր ապրել
եմ, զգայուն Նիկոյի նրբացնելով կատա-
րելալ տպաւորութիւններ կարծիք ինձ,
այնպէս որ զգացումներս շատ անգամ
հակասում են իրար:

Հայրս վաճառական է: Նրա ժամա-

նակը հարձակութիւն խոսելը ուսուց ներ-
քին գործերի միմիայն ապագայ պատ-
մարանի գործն է համարում, իսկ ին-
քի բաւականանում է միայն մատնա-
նիշ անելով այն հանգամանքը, որ
«Ռուսիայում, չնայել իւր պետական
սահմանադրութեան (de sa constitution
gouvernementale) պայմաններին, սոցիա-
լական ամենամեծ կոնֆլիկտներ, ինչպէս
անցնելում, այնպէս և ապագայում,
կարող են լուծուիլ խաղաղ ճանա-
պարհով»:

Վ. Գ. Պիեթին նկատում է, որ ֆին-
անսադարձում ձեռք առնուած ժամա-
նակագրութիւնը միջոցները չափաւր է չի
մշտականների հետ:

«Մեր քաղաքականութեան ժամանա-
կաւոր արտայայտութիւններն, որոնք
պայմանաւորուած են կառավարու-
թեան դէմ եղած բացարձակ խռովու-
թիւններով, կարող է փոխարինել մեր
Պիեթին նախկին բարեհաճութիւնը, հենց
որ խաղաղ ընթացքը ֆինանսադարձում
կանխաւորապէս վերականգնի: Այն
ժամանակ ընդունաւ իւր իւր ինքնուր-
իւնը և եթէ կվերացնեն: Բայց ուս-
ուց կառավարութեան ֆինանսադար-
ձում հետեւած գլխաւոր նպատակի ի-
րագործումը, այսինքն այդ երկրում
Գայլութեան միջոցով սկզբունքի
գործադրութիւնը պէտք է առաջնայ
պէս շարունակուի ապագայում եւ, և ա-
մենից լաւ այն կրկին, եթէ այդ բա-
նը գլխաւոր կայ երկրի տեղական օյժե-
րի շարունակութեամբ և նրա հովանաւոր-
ութեամբ ու ղեկավարութեամբ, Ուրեմն
նախախնամութիւնը յանձնել է Ռու-
սիայի և ֆինանսադարձի բաղադր:

Նախի Պոլսոյ ուսումնարաններում տա-
լին էին միմիայն նախնական կրթու-
թիւնը, բայց խաղաղի նուրբ-ձահ-
նապարհան ուսումնարանից և Եւսկիդա-
րի ճեմարանից, իսկ հայրս այդ եր-
կու վարձարանների հետ գործ չէ ու-
նեցած: Դուրս գալով Կեդիկ-փողոցի
նախակրթարան ուսումնարանից, նա
սովորեց մի ինչ-որ թիւրք մուլլայի
մօտ թիւրքերէն լեզուն և իւր հօր
խառնութեամբ շահելու կերպը: Նա շատ
չուտ զարգացաւ առեւտրական ընթա-
նալուցի գիտութիւնների մէջ: Հօր մա-
հից յետոյ ինքնիշխան սկսաւ իրագոր-
ծել իւր ծրագրերը, որ կապուի պատ-
րաստել էր առեւտրական մեծ տների
գործաւորութիւնները կերպար ուսում-
նարանից յետոյ: Մէկ խօսքով՝ նա
վաճառական դարձաւ բոլոր բուն նշա-
նակութեամբ և քիչ ժամանակի ըն-
թացքում մեծ հարստութիւն դրեց:
Նա առհասարակ չեմ համարում վա-
ճառականներին, ֆրանսիական «La
propriété c'est le vol» (սեպհակաւու-
թիւնը գողութիւն է) առածը շատ
խոր ազդել է Պիեթին վրայ: Չեմ համա-
կրում և հօրս իրեն վաճառականին,
սակայն յարգում եմ նրան իրեն մի
մարդու, որ սիրում է գեղեցիկ դպրու-
թիւնն ու գեղարուեստական երկերը:
Նա որքան շահասէր, այնքան էլ ցու-
ցամով փառասէր է: Հատ հետաքրքր-
ում է ամենանկան հին թատերում, չի-
նական ամենանկան, երկրպագութեամբ մե-
տաւերով, այնպէս ինչպէս հետաքրք-
րում է ինձանով, ինչպէս իւր ծա-
նօթ բնիկն ու ֆինանսները հետաքրք-
րում են իրենց հաւաքածուներով ու
իրենց գրականի թաղարքովարա-
կան կրթութեամբ: Հայրս շատ էլ ու-
նումասէր է, սակայն ինձ բարձրա-
գոյն կրթութիւն տալու հետեւում է
միմիայն հասարակական կարծիքին,
ինչպէս նա պիտի Ա. ի նամակների
կամ Ալֆոնս Գոդէի թիւրքերէն թարգ-
մանութիւնները կարգալիս:

Նա որքան վաճառական է, այնքան

Հոկտեմբերի 1-ից «Նոր-Դար»-ին
բաժանորդ են գրում եւ վճա-
րում են 3 րուբլի 50 փ.

Խնդրում ենք նրանցից, որոնց
վրայ ապառնկներ են մնում,
բարեհաճան յիշել իրենց պարտքը:

ԳՐՈՒՆԿՈՆ

Այսօր, հոկտեմբերի 2-ին, Թիֆլի-
սի արտատրեական թատրոնում բաց-
ւում է հայոց դրամատիքական ընկե-
րութեան խմբի ներկայացումների սե-
զոնը ժողով Ծննդի «Բարեկցական»
պիեթի մի տաղանդաւոր դերասա-
նուհի տիկ. Սերանուշի մասնակցու-
թեամբ: Մի լաւ գործ, որ արել է
դրամատիքական ընկերութիւնը, այդ
այն է, որ տեղերի գները պա-
կասեցել է:

— Թիֆլիսի քաղաքային վարչու-
թեան անդամ պ. Հետապոլով, ի միջի
այլոց, հետեւալ տեղեկութիւններն է
հաւաքել քաղաքի հայերի պահուող
տարրական 18 ուսումնարանների մա-
սին: Այդ բոլոր ուսումնարաններում
ընդունուիւ համար խնդիր էին տուել
1,667 հոգի, որոնցից ընդունուած է
824 հոգի, իսկ մնացած 843 հոգին
մերժուած են տեղ չլինելու պատճա-
ռով: Ընդունուած երեխաներն ըստ
ազգութեան բաժանուած են հետեւեալ
կերպով. ռուս—324, հայ—248, վրացի
—228 և միւս ազգութիւններից—24
հոգի: Առ 1 հոկտեմբերի քաղաքային

տարրական բոլոր դպրոցներում դա-
ւում են 2,246 աշակերտ, որոնցից
863-ը ռուս են, 730-ը հայ, 584-ը
վրացի և 69-ը միւս ազգութիւններից:
— Մեկ խնդրում են հրատարակել,
որ օպերային շատ թատրոնների գոր-
ծադրած հանրամատչելի ներկայացու-
մների սխեման կգործադրուի Նաև
Թիֆլիսի արքունական թատրոնում:
Երկուշաբթի, հոկտեմբերի 6-ին, կնե-
կայացուի «Ռուսական» օպերան էժա-
նացրած գներով:

— Թիֆլիսի քաղաքային վարչու-
թեան արտատրեական թատրոնում տակ
նեկա-
յում կայ Արտատրեական անուան եր-
կու ազատ խօշակ, մէկը աղայոց երկ-
րորդ գիմնադրուած մի հայ աշակերտ-
ն միւսը աղայոց աշակի գիմնադրու-
ում մի վրացի աշակերտի համար: Ա-
մեն մի թշակի քանակը 100 ր. է:

— Այսօրուանից, հոկտեմբերի 2-ից,
Թիֆլիսի անանու ընկերութեան ձիա-
քաշ երկաթուղու գծերի վրայ մշա-
ցում է վազոնների երթևեկութեան
միջոցով ժամակարգութիւն, որով եր-
թևեկութիւնը կը ճատուած է մի ժա-
մով: Առաջին վազոնը Մուշտայից
կղմել գնալ Երևանեան հրապարակը,
Վերա, Մարգ և Օրթոնալա առաւօ-
տեան ժամը 6:15-ին, իսկ վերջին վա-
զոնը կհեռանայ Երևանեան հրապարա-
կից և Սաղից գնալ Մուշտայի գնալ-
բույ ժամը 11-ին:

— Խմբագրութիւնս ստացաւ Մայր
և երեխայի, կազմեց ըժ.-ուս. Գ. Մաղա-

կա կարգում է քաղաքական և ազգա-
յին լուրերը, իսկ ինքը լուծ էր միշտ
մատուցում: Ընթերցումը վերջա-
նալուց յետոյ, սխեմա էր ինձ գաւա-
րուող կարողացածներ իւրեւ ծրագիր
վերցնելով: Տասնեկուս տարեկան էի,
երբ մի օր ասաց ինձ. «Ես փորձեմ
ուսում եմ քեզ, և այն օրերը, երբ վայ
այսինչ էֆենդի, կըլսեմ սովորածդ,
քեզ համար կստան թէ շատ գիտուն ես:
Միշտ գիտ և աւելի հետաքրքրում էի
ֆինանսներով և ոճիւրների մասին
գրուած յօդուածներով:

Հատ բարի է հայրս. ամէն շաբաթ
օր իւր սովորութեան համեմատ գրու-
սենական դրանք նստեցնում է ծառա-
յին, որ սնցնող-դարձող աղջատներին
«գողութիւն» տալ իւր կողմից, որով-
հետև մոլութեամբ հաւատում է «գա-
լուց անեղ դատաստանին» և սարա-
փում է «գողութիւն» տանջանքներից,
ինչպէս իւր բարեկամներից շատերը,
թէ էլ այդ նրանց չի աղքատում մէկին
100 շահել, բանուորների հասցը կտրել
կամ պարտքերը չվճարել: Նա կրօնա-
սէր է, ամէն հինգշաբթի և կիրակի
օրերը ժամ է գնում և դուրս է գա-
լիս պատարագը վերջնապէս յետոյ:
Դրանում նա միմիայնութիւն է փրե-
սում իւր սիրելի կնոջ տիւր յիշա-
տակի ազգացութեան տակ: Ազգութիւն
է իմ ապագայի համար ու ներում է
բոլոր սրտով իմ յանցանքներից:

Մայրս մեռել է իմ ծնունդից վեց ա-
միս յետոյ: Հայրս նրա սուգը պահեց
տասներկու տարի: Իրեն հարստի
տղայ, ես մեծացալ դաշտակների ձեռ-
քով այն դատարարականութեամբ, որին
կարող եմ միմիայն մի անուան տալ—«Եղեղ-
ծառութիւն»: Այդ դատարարականու-
թեամբ ես պատրաստուում էի «աւանդի
գաղութիւն» համար: Սովորութիւն իւր
պաշտօնական քաղաքականութիւնը,
խաղաղութիւն, ֆրանսիական ու թիւրքերէն
լեզուները: 2 մեռած և հօրս սիրած
գիտնականութիւնը, որից ոչինչ չե-
հասկացալ:

Ընան, Թիֆլիս, 137 էջ: Սրանով մէկով
ևս աւելանում է մեկնում վերջերս
հրատարակուած բժշկական-առողջապա-
հական հանրամատչելի գրքոյկների թիւը
որոնք անշուշտ առանց օգուտի չպիտի
մնան:

ՎրիճՊԱՆ.—«Նոր-Դար»-ի նախընթաց
№ 174 համարի առաջնորդողի վերջի
հոփը ստորեր սխալ տպուած լինելով
մի տեղ աղաւաղուած է: Պէտք է կար-
դար «Այն ժամանակ միւս մեծ աշ-
խարհիկների համաժողովինը ստա-
ցած ռուս և ասորիա-նկարապետ
կառավարութիւններին կը մնայ պա-
հանջած վերանորոգումներն մտցնել
Մակեդոնիայում»:

4. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

Այս առաւօտ, սեպտեմբերի 8-ին,
ժամ 3-ին, մայրաքաղաքին և արուար-
ձանայ եկեղեցիներուն մէջ գտնուած
եպիսկոպոսները Ս. Պատրիարքին հրա-
ւիրանքով Պատրիարքարանի մէջ Ն. Ա.
մեհապատուութեան նախագահութեան
առկա եպիսկոպոսական նիստում կազմեցին
և վերջին խորհրդակցութիւն մոնեցան
եկեղեցական խնդրոյ վրայ, և Ն. Ա. մե-
հապատուութեան կողմէ բերուած գործ
ստորագրեցին:

— Պատրիարքի 14 հայ-կաթոլիկ
ընտանիքներ, 54 հոգիէ բաղկացած,
որ 11 տարի առաջ կաթոլիկ եղած են
այս օրերս վարձան ի ծոց Մայրենի
եկեղեցւոյ, շնորհ Տ. Թաթում Վրե-
լի, և այս առթիւ իսկ եղած օրինա-
կան ձեւակերպութիւնը կատարուեցան
տեղւոյն վրայ: Մեր թղթակիցը գովես-
տիք կ'ընէ առաջնորդական տեղապա-
հին ընթացքը, և կ'աւելցնէ թէ փա-
տարան Թաթումին էք. Ուրուսեան և
ուսուցիչ Թաթում էք. Վերինեան, ան-
ստալով Տ. Թաթում 14 թուականներու,
վերջ տուած են յիշեալ բաժանման, և
ամենքը մէկէն դարձած են հայ. Եպի-
սկոպոս ծոցը, բան մը գոր կարելի ե-
ղած չէր յաջողցնել Յովսէփ Եպի-
սկոպոսին և Վարան Ծ. Վ. Յակոբեանի
օրով:

— Երեսուցէի հնօրեայ միաբաննե-
րէն Տ. Յովհաննէս վրդ. Ինչկեան գիր
մ'ուղղելով Պատրիարքարան, ցույց տա-
լով:

Տասներեք տարեկան էի, երբ հայրս
նորից ամուսնացաւ: Այդ նոր ամու-
սնութեամբ իմ կրթութեան գործը ըս-
տորովն ուրիշ կերպարանք ստացաւ,
որ աւելի լուրջ և առաջինից: Նոր
մայրս, շատեմ մօրուս, Գայիանէ Մա-
գարեանը (ծնեալ Դադարեան), ինչ-
պէս գրում են պոստիլները, ծնուած
լինելով Պոլսում և աղքատ ծնողներից,
8 տարեկան հասակում որդեգրուած է
ամերիկեան միոնիները, որոնց ուսմ-
նարանում վեց տարի սովորելուց և
յաջող քննութիւն տալուց յետոյ, ու-
ղարկուած է Բոսթըն, ուր կատարեա-
գործում է իւր ուսումը իւրեւ ռեզի-
լացած աստուածաբան քարոզչուի
գործը: Եւսկիս միոնիներական կոյ-
լէջից: Սիրահարուելով մի անգլիացու
վրայ, նրա հետ ամուսնանում ու գաղտ-
նի դնում է Լոնդոն, խուսափելու
համար իւր պարտականութիւնից, որ
է՛ք զեւր Փրոք-Մարկ կամ Պարկիսո-
տան տեղական լուսաւորական հայե-
րին բողոքականացնելու: Չար բաղդը
հետեւում է ամուսնացած զոյգին, մի
քանի ամիս յետոյ ամուսինը մեռնում
է, և տիկին Ջէյմսը (մայրս) ստա-
ցած ժառանգութիւնովը գնում է Օքս-
ֆորդ, չկարողանալով կրել այն յու-
զումները, որ Լոնդոնի ամեն մի վայր
աղղում էր նրան իւր ամուսինը յիշեց-
նելով: Օքսֆորդում լսում է իրաւագի-
տութեան դասախոսութիւններ: Այն
ժամանակ փաստաբանուհիները մեծ
յարգ էին վայելում, որից և չլացել էր
ապագայ մայրս: Չար բաղդը էլի հե-
տեւում է նրան. մի տարուայ մէջ ունե-
ցածը չապշխով, մօտը մնում է մինչև
Լոնդոն գնալու հասակաբարձարան մտնել
Լոնդոնում իւր փառաբանական ձեռ-
նարկներով սկսում է վարձել, օսական
լինչ կարող է օգտուած լինել մի աղ-
ջիկ մի տարուայ ընթացքում, որ միշտ
ընտանեկան է եղել: Ստուգաւորու-
նի մէջ: Բաղդը նրան հալածում ու

նեղ է Ս. Աթոռոյ խնամքով վիճակին
վրայ, որուն նման 53 տարեկան էր
վեր տեսած չէ, և ինչոք էր որ Վեդը.
վարչութիւնը դարձան այս վիճակն և
վերահաստատեց բարեկարգութիւնը, որ
խանգարուած է մի քանի միաբաններու
երեսէն, և ի մասնաւորի Չնորչի Մհի.
Աւետիս անուն սպասարկէն:

— Ամերիկեան ազգային մը նա-
մակ մը գրելով Ս. Պատրիարքին, կը
խնդրէ որ Ամերիկայէն աղջիկ ուզող
ազգայիններ իրենց ծննդավայրերէն
տարբերին ստուգող փառեական վկա-
յագիր գրեն, որովհետև շատ մը ան-
ձեր որոնողներէն աղջիկ առանց
իրենց տարբեր հաղորդելու, կուգնէ,
և 40—50 տարեկան այրեր կը յա-
ջողին 18—20 տարեկան աղջիկներ
առնել:

— Վաճառականութեամբ և արհես-
տով հապէշառանի մէջ հաստա-
տուած հայերն Ատիս Ապապա մայրա-
քաղաքին մէջ կեդրոնաւոր մը կազմու-
ած են ընթերցանութեան ու առևտրական
հաղորդակցութեան համար, և տնօ-
րէն կարգած են Պրն. Սարգիս Աղու-
տեան:

ՄԱՍՈՒՆԻ ԵՈՒՐՁԸ

«Южн. Край» թիւթը, ցոյց
տալու համար, թէ գաւառական
գրաքննչութիւնը որքան դուռնա-
ւոր է իւր պաշտօնի վերաբեր-
մամբ, առաջ է բերում ոչ-նշուաղ
ծիծաղաշարժ մի քանի դէպքեր:

1) «Москов. Вѣдом.»-ին իրում է, որ
«Енисей» լրագրում, որ հրատարակու-
ած է Կրասնոյարսկ քաղաքում, գրաքննի-
չը ջնջած է եղել մի լուր այն մասին,
թէ... գետի ստույգը սկսել է քայ-
քայուն:

Միևնոյն «Москов. Вѣдом.»-ն իրում
է, որ Սիբիրի այդ միևնոյն թիւթը մի
անգամ գրաքննչական գլխաւոր վար-
չութիւնից հրաւիրելով թղթաւորութիւն է
խնդրում մի յօդուած տպելու այն մօ-
տին, թէ խառնութիւն ճարպարան
իւղ է ծախուած: Լրագրի արտոնու-
թիւն խնդրելուց յետեւում է, որ եթէ
նա առանց թղթաւորութիւն ստա-
նալու ուղղը տպել այդ յօդուածը կամ
լուրը, տեղական գրաքննչութիւնը կա-
րող էր քննել:

վերջնականապէս գցում է Պոլսի, ուր
Վեդիկ-փաշայի հայ-բողոքականների ու-
սումնարանում պատմութեան և անդ-
լիներէն լեզուի ուսուցչուհի է կարգու-
ած և, յաջորդութիւն ունենալու հա-
մար, ձեռնարկում է հայերեն լե-
զուն սովորել, որը վաղուց մոռացել
էր: Գայիանէ սովորած լինելով գեր-
մաներէն, ֆրանսերէն և անգլիերէն
լեզուները, դարձանաւ անասելի դի-
ւրութիւններ ունէր. եթէ գրանց վրայ
աւելցնենք և հարուստ ամենադա-
րանը, որ ամեն բոլոր իւր տրամադրու-
թեան տակ էր: Ինքնադարձացմամբ
սկսեց ուսումնասիրել թանգիտութիւն
ու առողջաբանութիւնը, և իւր գիտու-
ած ծանօթները մեծ ապշու օգնեցին նրան:
Մի քանի տարուայ ընթացքում բար-
ձրական և գիտուն կնոջ հռչակ վայե-
լելով, հայրս ամուսնացաւ նրա հետ
պարճեցաւ: Մի քանի էլ ունենալու
համար, իսկ նա հօրս կինը դարձաւ,
օրովհետև սիրում էր ընթերցողական
կեանքը: Պէտք է անկեղծ ասել, որ
մայրս իւր աղքատութիւնից և առ-
տաւածարանութիւնից դժգոհ չէ մնա-
ցել երբէք, ոսկայն, ինչպէս ամեն
մարդ, փառաւէր լինելով, ուզում էր
ուշադրութիւն գրուել, բայց չէր կար-
ողանում: Այդ ճշմարտութիւնը հաս-
կացել էր հենց Լոնդոնում, ուր, ինչ-
պէս ամեն տեղ, աղքատները չեն յարգ-
ւում: Եւ նա հարուստ եղաւ:

Երբ իմ դատարարականութիւնը չոր
մայրս ստանձնեց, ամենից առաջ աշ-
խատեց ինձ սովորեցնել մայրենի լե-
զուն, և եթէ ես այսօր այսքան հայե-
րէն գիտեմ, դրա համար պարտական
եմ նրան, և ոչ թէ Միքիլթերեան ու-
սումնարանին, ուր ի դուր երկու տարի
կորցրի հայերէն սովորելու համար:
Հայերէնի հետ նա ինձ սովորեցնում
էր և իրագիտութիւն (Leçons de chose)
ու բնական գիտութիւնները տարրական
ծանօթութիւններով: Հետագան և ինձ

3) Գարձեալ նոյն լրագրի հաղոր-
դում է, թէ ինչպէս «Сибирск Вѣстн»-ից
գրաքննչը քննել է Ալեքսանդր Մի-
սիփական խօսքերը:

Որքան ծիծաղաշարժ, նոյն-
քան և ցուալի չէ միթէ սա:

Որքան կեանքի պայմանները
դժուարանում են, այնքան մար-
դասիրական հաստատութիւնների
ու ձեռնարկներին թիւը աւելի
է մեծանում: Այդ բանը շատ ա-
ւելի բացորոշ կերպով տեսնում
է քաղաքակրթութեան երկրներում
և երանի այն երկրներին, ուր
մարդիկ բարեգործութիւնը ի-
րենց կեանքի նպատակն են
ընտրում:

«С. П. Вѣдом.»-ի Համբուրգի
թղթակիցը, խօսելով սեպտեմ-
բերի 19-ին Համբուրգում կայա-
ցած կանանց յառաջդիմական
դաշնակցութիւնների համագոր-
վի նիստերի մասին, մէջ է բե-
րում դոկ. Բյաշկոյի և պրոֆ.
Ֆլէշի ատենախօսութիւնների
բովանդակութիւնը՝ որոնցից ա-
ռաջինի կարծիքով,

վերջնական փառքի իսկական քոյ-
նը պոնիֆիկալն է: Օրէնդութիւնը
այդ մասին ոչ մի յաջողութիւն չի ու-
նենում: Առաւել մեծ հետեւանքը կա-
րել էր սպասել բժշկականութիւնից,
այդ էլ այն ժամանակ, երբ հիւանդնե-
րն օգնութեան հասնող ամենալաւ
կազմակերպութեան կողմից երկու տե-
ռի երիտասարդներին կ'որոշէ անհատ-
ական եղանակով խնամքի պիւնները և
կաշխատել նրանց ծանօթացնել վե-
ներական հիւանդութիւնների բոլոր
վտանգներին ու վնասներին հետ:

Իսկ պրոֆ. Ֆլէշը իւր բանա-
խօսութեան ընթացքում, ի մի-
ջի այլոց, ասել է.

Մեծահասակները կերպով պէտք է
մարտակ գլխաւորաբար երեք չարիքի
— հիւստիս, սեպից քաղցիւրի ու
վիներական հիւանդութիւնների դէմ:
Առողջապահի ընկալողանքի պակա-
սութեան դէմ եղած մարտաւար պէտք
է ծառայի որպէս հիմք այն բոլոր ըն-
կերթիւնների գործունեական նպատա-
ւորութիւններին, որոնք իրենց աշխատել են
գտել մարդկութիւնը աշխատող այդ
երեք չարիքի դէմ կռուել: Գերմանիա-

յում կատարուած քննութիւնները ցոյց
են տալիս, որ բանուոր դասի 2/3 մասը
իւր վատաւի մի երրորդը ծախում է
ընտանիքի համար: Փրանկ-ֆուրտում
Մայիսի վրայ անառակ կանանց շատ-
չառները մշտական բնակութեան տեղ
չունեն: Մասնաւոր տեղի մէջ սպա-
սուհիներին յատկացուած բնակարան-
ների անյարմարութիւնը շատ դժգո-
րում պատճառ է դառնում նրանց
փշաւայուն, որոնք յետոյ, արդէն իսկ
արքայապետի կողմից գնում են անառակա-
ւորութեան ֆուրտում ներկայումս
կաղնուկ են շատ բնակութիւններ
որոնց նպատակն է բանուոր դասի համար
բժշկականութիւն ու յարմարաւոր բնակարան-
ներ չինել: Այդ բնակութիւնների ջանքե-
րով արդէն կառուցուած են 4000 բնա-
կարան և մտադրուած են դեռ 2000
ևս կառուցանել: Այդ նպատակով չի-
նուած ամեն մի տուն իւր մէջ ունի
100—125 բնակարան և իւրաքանչիւր
բաղի մէջ կայ վառելիքի ու կենսական
պիտանութիւն հոգալուք բնակութիւն իւր
սեփական խառնութիւնով:

Ներքին տարիներ Կովկասում ու-
սումնարանական շրջանում ստացւոյ լե-
զուի դաստանդման համար անդ-
անդ են փորձել բնական կոչուած մե-
թոդը, որի գլխաւոր նպատակն է ու-
սաց լեզուն սովորեցնել տեսողաբար
(наглядно), առանց լրջիչ տեղական
լեզուների օգնութեան: Սակայն այդ-
պիսով աշակերտը հետաւելու հա-
մար իւր լեզուն ինքնուրուշ անառ-
կանների ուսուցչին անունները և առա-
կանքի գործողութիւնն ուսուցչին ար-
տաւայտութիւնը. իսկ ինչ վերաբերում
է վերացական աւարականների և մո-
ւոր հասկացողութիւնների իւրացման,
աշակերտը յաճախ հանդիպում է դը-
ժուարութիւնների և փառքի մէջ է
ընկնում: Լինում են դէպքեր, որ նոյն
իսկ նկատական աւարականների գործո-
ղութեան ուսուցչին արտաւայտութեան
մէջ աշակերտը սխալում է, և այդ

ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆ

II. M. Корханяди.—«Живое слово», элементар-
ный учебник русского языка для армянских учи-
лищ, вып. 1, 1903 г. Цена 40 коп. (Կրթական
— Գրքանի խօսք, տարրական դասագիրք
ռուսաց լեզուի հայոց սովորողների համար, 1-
րակ 1, 1903 թ. գին է 40 կոպ.):

Վերջին տարիներ Կովկասում ու-
սումնարանական շրջանում ստացւոյ լե-
զուի դաստանդման համար անդ-
անդ են փորձել բնական կոչուած մե-
թոդը, որի գլխաւոր նպատակն է ու-
սաց լեզուն սովորեցնել տեսողաբար
(наглядно), առանց լրջիչ տեղական
լեզուների օգնութեան: Սակայն այդ-
պիսով աշակերտը հետաւելու հա-
մար իւր լեզուն ինքնուրուշ անառ-
կանների ուսուցչին անունները և առա-
կանքի գործողութիւնն ուսուցչին ար-
տաւայտութիւնը. իսկ ինչ վերաբերում
է վերացական աւարականների և մո-
ւոր հասկացողութիւնների իւրացման,
աշակերտը յաճախ հանդիպում է դը-
ժուարութիւնների և փառքի մէջ է
ընկնում: Լինում են դէպքեր, որ նոյն
իսկ նկատական աւարականների գործո-
ղութեան ուսուցչին արտաւայտութեան
մէջ աշակերտը սխալում է, և այդ

օրովհետև մի բանով լրջութեամբ դա-
ռուել ծրագրեցս դուրս էր, քանի որ
կարող էի աւելի շատ ժամեր ունենալ
դուռնաւայտ համար:

Նա ինձ ծանօթացրեց նիւթապաշա-
նների աշխատանքի հետ և այդ աշխատե-
րու դուրսաւորութեան վերջ մեզ չընթա-
նող կեանքի հետ: Նա հմուտ նկարչի
վրձնով ինձ մօտ նկարեց այդ կեան-
քի բոլոր յոռի կողմերը, ամեն տեղ-
էր վրձնները, որոնք պոնիֆիկալն ու
բաղդական դիմակի տակ այնքան վնաս-
ուած են յառաջադիմութեան: Եւ ինձ
սովորեցրեց բոլորեւ իսկ բողոքեցի,
սակայն կասկածում էի իմ ասածների
վրայ, որովհետև բողոքում էի մի բան
բայժ լինելու համար: Իմ բողոքը
մնաց անսկիւր, նա կրծքի իմ սիրտը,
երկար տանջեց ինձ: Սկսեցի չհաւա-
տալ ոչոքի, յաւատահաւանքի գեղեցկու-
թիւն գտնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի անցնելու և ներկայում, որ
սպանում էր ապագային աւելի սար-
սափելի սխալագործութիւններ: Յոռե-
տես ու սկզբակից դարձաւ: Եւ նիւթա-
պաշտութեամբ չափաւորուած ու մի տե-
սակ վարկենութեամբ սկսող դիմել այն
ապագային, որ հօրս համար միւլթա-
րական չէր. երբ յոյսերն ու հպարտու-
թիւնը աղի նման հալուեցան իմ փրկի-
նի անցնելուց, տեսալ միմիայն յո-
ւնի

տրբ ախոր այցելութիւն տուեց
Լուրէին, որը փոխադարձաբար
այցելեց թաղաւորին:

ԲՆԱՍՏՈՎ.— Բացում է փա-
խադարձ ապահովագրական ըն-
կերութիւն հրդեհի դէմ:

ՍՈՏԻՍ.— Ըստ տարածուած
լրերի, Բուլղարիան զոհացումն է
պահանջում բուլղարական սահ-
մանագլխի Կարամանիցու պահա-
կաւորի վրայ թիւրք զօրքերի
գործած յարձակման համար, և
յայտարարում թէ մինչև պահան-
ջուած գոհացումը չտրուի, չի
կարող զօրքերը արձակելու վե-
րաբերել: Բանակցութիւններ
սկսել:

ԲՆԱՍՏՈՎ.— Առաջին հանգ-
րուանի դատաւորը, ուշադրու-
թեան արժեքով արտասահմանեան
պահանջատէրերի առաջարկները
նշխարանքով թաղաւորի ժողովու-
րդական ստացուածքի վերաբե-
րութեամբ արտայայտուած պա-
հանջները ժամանակամիջոցը եր-
կարից մինչև հոկտեմբերի 27-ը:
ԲՆԱՍՏՈՎ.— «Закасныйск. Обозр»-
ին Մեշէրից հեռագրում են, թէ
Կանդաւարում և Կարուլում տա-
րածուած խոլերան, որին զոհ
են գնացել բազմաթիւ աղքեցիկ
աւանդներ, ներկայումս մեղմա-
ցել է, դրա ապացոյց այն, որ
աւանդական հարբուկայ էմիւրը
իւր ամառանոցից վերադարձել է
Կարուլ: Հնդկական կառավարու-
թիւնը էմիւրին առաջարկել է
անպիկական բժշկներին ձեռքով
հակահիւսել քաղաքը:

Սեպտեմբերի 14-ին, Տուրնիզէ
և Խորասան քաղաքներում տեղի
ունեցած երկրաշարժից 800
տուն է անկում և 400 ևս
վնասուած: Սպանուածների թիւը
դեռ ևս հաշուում են 99: Երկրի
տատանումը շարունակուել է
մինչև հետեւեալ առաւօտ: Տուր-
նիզի շրջականներում սկիւր գիւղ է
անկում:

ՊՐՏՏԱՐՏՈՒՐ.— «Нос. Край»-ի
սեպ. 29-ի առաջնութիւնը ճապո-
նիայում խոր տպաւորութիւն է
առաջ բերել: մամուլի յարձակո-
ղական տոնը փոխուել է խաղա-
ղասիրականի: «Нос. Край»-ը,
հակառակ մայրաքաղաքի և
գաւառական մամուլի տարածած
զանազան լրերի, լայատրուել է,
որ փոխադրան իրեն ալթոնանիստ
է ընտրել Պորտ-Արտուրը:

Խմբագիր հրատարակիչ
ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐԱՆ

ՅԱՅ ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՆՆԵՐ

ԱՐՏԻՍՏԻՔԱՎԱՆԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի հոկտեմբերի 2-ին
հայոց դրած. ընկ. խումբը մասնակ-
ցութեամբ Տ. ՍԻՐԱՆՈՅՇԻ
Սեպտեմբերի 29-ի առաւօտ
Կը ներկայացնէ

ԴԱՐԲՆՈՑԱՊԵՏ

Կոմ. 4 արար. և 5 պատկեր. հեղ. Ժորժ ՕՆԵՆԻ
Թարգմ. Ս. Արծրունու:
Սկիզբը ժամը ճիշտ 8-ին.
Տեղերի գները պակասեցրած են:
Խմբի ընթացքը պ. Պետրոսեան:
(262) 3—3

**ԳՈՒՏՏԵՆԻՑԻՐԻ և կենտրո-
նական գրավաճառանոցներում
վաճառուում են.**

Հայոց եկեղեցու

Համառոտ պատմութեան
ԴԱՄԱԳԻՐԸ

Պետական միջնակարգ դպրոց-
ների դասնիցային յարմարեցրած.
կազմեց Յովհաննէս աւագ քահ.
ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Գին է 35 Կ.
(265) 3—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՐ

ԻՆՆԱՆ ՎԱՅՈՎԻ

Հ. Ժ. Տ. Ա. Կ.
Վերնագրով վիպական գրութեան
բուլղարական կենտրոնից
թարգմ. Ս. Արարացեանի
Գին է 80 Կ.

Դիմել՝ հայ գրավաճառներին և հե-
տեալ հասցեով՝ Петербургъ, Институтъ
Гражданскихъ Инженеровъ, Мкртччу Гон-
дагасянцу 3—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՐ

ԲԵՆԻԿ ՎԱՐԴԱՎԵՏԻ

ՔԱՐՈՉՉԱԿԱՆ ԹՈՓՈՎԱՆՔՆԵՐ

Բ. Գրքոյի:
Գին է 40 Կ. Կ. Դիմել հեղինակին՝
(260) Գանձակ: 5—2.

Գերմանիայում աւարտած

ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ

Ցանկանում է դասեղ ունենալ ղերմա-
նիքէն և ֆրանսերէն լեզուներէ: Սու-
ղեքայա փողոց, տուն 2 ապիձէի, №15,
(261) 3—1.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՍՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ռուսական օպերա

Անտրապիդ Նորին Մեծութեան
ՍՈՒՍՏ Ե. Ն. ՅԱՐԱՆՔԻ
Հիմնադրողի հեղինակութիւն 1-ին,
կը ներկայացուի

**ԵՒԳԵՆԻ
ԱՆԵԳԻՆ**

օպերա 3 գործ. և 7 պատ. երաժ.

2 ալիքով:

Լեւոնու ղերմ կիսատալէ Նորին Մե-
ծութեան սոյնտա Ն. Ն. Ֆիլիպի:
Մասնակցում են՝ ա. տ. Ռենէ-Ռա-
դինի, Կարինա, Ռոզինովա, Լեւոնա,
պ. պ. Ֆիլիպի, Սեւաթին, Նելսոնով,
Տեղադրով, Գարիպոլ:

Դիւանաւոր ռեժ. Բոգոլիւբով:

Կապիւլմայտիւր Էսպրիտով:

Սկիզբը ժամը 8 ին երեկոյեան:

Աճ. — Վաղը Ուրախ հոկտեմբերի 3-
ին, կենդանացուի «Գարմէն», օպ. 4

գործ., երաժ. Ֆիլիպի: Ընթաց. հոկտ.

4-ին կենդանացուի «Ֆաուստ» Վա-
պուրգեան գիշերով, օպ. 5 գործ., ե-

րաժ. Գունայի: Երկուշաբթի, հոկտ.

6-ին, տաջին հանրամատչելի ներկա-
յացումը. կենդանացուի «Ռուսալկա»,

օպ. 5 գործ., երաժ. Գարգոմիսով:

Տոմարները վաճառուում են.

(252) 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԱՐԱՐԱՐԱՆԻ ՎԱՐՈՐԴՆԵՐ

արանով յայտարարում է, որ քաղաքային կեդրոնական բուժարանի

կից (Մուկոմիան փողոց) Թիֆլիսի մանկավարժական դպրոցի փոխա-

ղաճ օգնութեան ընկերութիւնը հիմնել է մանկավարժական դպրոցի

գերմանացի և իտալացի հեղինակներին նախաձեռնութեամբ օգնութեան

համար ծնողները և յիշ կամար ամառը ամառը 1 րոպէ

համարձակ օգնութեան համար ամառը ամառը 1 րոպէ

Եւրոպայի մեծագործները և ընկերութեան գործարարները

Եւրոպայի մեծագործները և ընկերութեան գործարարները

Եւրոպայի մեծագործները և ընկերութեան գործարարները

Եւրոպայի մեծագործները և ընկերութեան գործարարները

Եւրոպայի մեծագործները և ընկերութեան գործարարները

Եւրոպայի մեծագործները և ընկերութեան գործարարները

Եւրոպայի մեծագործները և ընկերութեան գործարարները

Բացում 1883 թուականից

ՎԵՐԱ ԱԼԵԿՍԱՆԴՐՈՎՆԱ

ԳՐԻՆԻՆԻՆԻ

(Երբեմն ԳրիՆԻՆԻՆԻ և ԳրիՆԻՆԻՆԻ)

պատմական գրքերը պատմական
ընդունում է երկրանիքի պատմա-
յին բոլոր միջնակարգ դպրոցները մա-
նկու համար:

Հասցէ՝ Թիֆլիս, Սապեռի փողոց ա.
Կիւշարի, բժշկական վարչութեան
շարքում: 20—18

Դասագիրք

ընդհանուր ան
խաղաղութեան,
պատկերապարհ, և տարի: Կազմեց Հ.
Յովհաննիսեան: Գին է 50 կոպ:
Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրաճառա-
նոցներին (254) 5—4

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՐ

ՇԻՐԱՆԻՆԻ ԶԱՅԻՆԻ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ

ՆԵՐՈՐԴ ԶԱՏՈՐԸ

Որ պարունակում է՝ «Նորոգեց Մէլը», «Օրհորդ Լիզա», «Փաթմա եւ Ասա»,
«Տառնուհի տարի անցած», «Թանկացի Կապան», «Երեւան», «Երեւանից
Արտաքսուհի», «Արտաքսուհի» վեպերն ու պատմական գրքերը եւ «Շիրան»
ընթացքը:

Սեպտեմբերի 20-ից կը ցուի բաժանորդներին
Այս հատորը կուտարուի միայն Նրանց, որոնք բաժանորդագրին զմարտ և
ամբողջովին: 4 հատորի բաժանորդագրութիւնը շարունակուում է.

Թիֆլիսում 4 ր. 50 կ.
Օստրաւոյում 5 ր. 50 կ.
Առանձին հատորների գինը է 1 ր. 50 կ.
Մամուլի ակ է III հատորը

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэдэ 12—7

Դիմել Կենտրոնական և «Գոտտենբերգ» գրավաճառանոցներին և
(244) հեղինակին — Тифлисъ Цирванзэд